

Van: Landelijke Cliëntenraad, FNV en CNV
Aan: Leden commissie Sociale Zaken en Werkgelegenheid Eerste Kamer der Staten-Generaal
Datum: 5 december 2019
Betreft: Voorstel aanpassing berekening inkomensondersteuning

Bijlagen:

Bijlage 1: Rekenvoorbeelden; vergelijking van loonaanvulling met de verschillende formules.
Bijlage 2: Effecten verschillende inkomensregelingen in schema

Aanleiding:

Naar aanleiding van het wetsvoorstel Verdere activering jonggehandicapten en harmonisatie Wajongregimes hebben we u op dinsdag 3 december gesproken. We hebben samen met ervaringsdeskundigen toegelicht waar het belangrijkste knelpunt zit. Naast de goede punten die het wetsvoorstel ook in zich heeft, spitsen de bezwaren zich toe op het niet compenseren van de urenbeperking. Hiermee ontnemt de harmonisatie ieder financieel perspectief voor mensen met een urenbeperking. Hun kans op werk is lager dan mensen zonder aangeboren of opgelopen beperking en het aantal uren dat zij kunnen werken ligt belangrijk lager. Dit resulteert in een lager inkomen en verdienvermogen. De compensatie van de arbeidsongeschiktheid in de Wajong op grond van de Maatmanwissel uit de oWajong compenseert nu juist voor dit lot en het effect van de beperking op het verdienvermogen. In ons overleg heeft u ons gevraagd een suggestie te doen wat er in een nouvelle zou moeten staan om aan de belangrijkste maatschappelijke bezwaren tegemoet te komen. Immers de inkomensregeling in het voorgestelde wetsvoorstel leidt tot een verdere verslechtering van de financiële situatie voor mensen met een beperking en hun vermogen om volwaardig deel te nemen aan onze samenleving.

Zoals 3 december ook bekend is geworden zijn veel mensen in de Wajong er volgens de VN-schaduwrapportage van de coalitie voor inclusie erop achteruitgegaan in de afgelopen drie jaar. De nieuwe wet biedt voor deze mensen geen oplossing, maar betekent opnieuw een verdere verslechtering.

Wettelijk Minimumloon vs bestaansminimum

De bron van de daling ligt in de wetwijziging van 2010. Daarin is een knip gemaakt voor jongeren met een beperking tot 27 jaar en jongeren na 27 jaar. Doel was jongeren tot 27 jaar zo veel mogelijk aan het werk te helpen met (re)integratie instrumenten. Om voldoende prikkels te geven, werd de uitkering in 2018 verlaagd naar 70% van het WML wat gelijk is aan de bijstandsnorm. Indien jongeren met een beperking desondanks niet aan het werk werden geholpen werd na een nieuwe beoordeling van het UWV de uitkering verhoogd naar 75% WML indien men duurzaam geen benutbare arbeidsmogelijkheden bleek te hebben.

Voor werkenden wordt het inkomen aangevuld tot het Wettelijk Minimumloon als de leeftijd van 27 jaar is bereikt (voortgezette inkomensregeling Wajong2010).

Deze norm komt met de huidige harmonisatie te vervallen. In de berekening van de Wajong uitkering wordt in de nieuwe formule 70% van het wettelijk minimum de norm. De wet wordt dus geharmoniseerd naar het niveau van de P-wet en niet geharmoniseerd naar de in de Wajong gehanteerde norm van het Wettelijk Minimumloon. Hierbij moet worden aangetekend dat het natuurlijk niet alleen om jongeren gaat, maar dat iemand de arbeidshandicap zijn hele leven met zich meedraagt. Dit heeft tot gevolg dat ook

ouderen die geen overgangsrechten hebben of deze verliezen van het niveau van het WML 'geharmoniseerd' worden naar het niveau van de P-wet. Deze verlaging is in strijd met het VN-verdrag en bovendien heeft deze groep als gevolg van de arbeidsbeperking geen vermogen om deze verlaging op te vangen. Daarnaast is het wettelijk minimumloon op zijn minst noodzakelijk om volwaardig deel te kunnen nemen aan de samenleving.

Fundamentele ongelijkheid en discretionaire ruimte

In de huidige Wajongwet bestaan er instrumenten om te compenseren voor de ongelijkheid ten opzichte van andere werknemers. De drie belangrijkste betreffen de Maatmanwissel, de Bermanregeling en de voortgezette inkomensregeling wajong2010. Heb je een urenbeperking of een lagere loonwaarde, dan kan door middel van bovengenoemde instrumenten onder voorwaarde het UWV een inkomensondersteuning toepassen. De Maatmanwissel compenseerde voor de arbeidsongeschiktheid voor mensen met een hoger functieloon en een urenbeperking (oWajong). Deze maatregel stelt mensen die een studie hebben gevolgd bijvoorbeeld in staat om hun studieschuld terug te betalen. De grondslag van de uitkering werd dan opgehoogd en het urenverlies als gevolg van de arbeidsongeschiktheid wordt daarmee gecompenseerd. Deze mogelijkheid wordt in de geharmoniseerde Wajong afgeschaft. Dit betekent dat de urenbeperking niet langer wordt gecompenseerd en dat net als in de P-wet de inkomensondersteuning uit de Wajong leidt tot een inkomen (som loon + uitkering) onder het WML. Door het amendement Renkema Van Dijk is de Bermanregeling terugkeerd. Wel is verdwenen de voortgezette inkomensondersteuning die het inkomen uitwerk aanvult tot het WML. Deze regeling lag voor iedere Jonggehandicapte in de Wajong2010 in het verschieft.

In onze sociale zekerheidstelsel hebben we tot nu toe gecompenseerd voor aangeboren afwijkingen en beperkingen die mensen oplopen tijdens hun studie. Omdat mensen zich niet kunnen verzekeren voor aangeboren beperkingen is de Wajong ingevoerd. Met het oog op volwaardige participatie menen wij dat de compensatie voor deze arbeidsongeschiktheid voor deze groep het uitgangspunt moet blijven om volwaardig te kunnen blijven meedoen in onze samenleving. Hiervoor hebben wij de volgende oplossing.

Alternatieve formule ten behoeve van inkomensondersteuning wetsvoorstel harmonisatie Wajongregime

De gehanteerde formules in het wetsvoorstel harmonisatie Wajongregimes t.b.v. van de aanvulling van de inkomsten uit werk compenseren mensen met een urenbeperking onvoldoende. Als mensen met een urenbeperking een beroep moeten doen op een aanvulling op hun loon uit de Wajong-uitkering dan zal som van loon + uitkering nooit het WML bedragen.

Mensen met een lagere loonwaarde kunnen bij fulltime werk of bijna fulltime werken door amendement Renkema Van Dijk wel een aanvulling op hun loon tot functieloon (naar rato) krijgen. Mensen met een urenbeperking worden dus nog eens extra achtergesteld t.a.v. mensen met een lagere loonwaarde.

De huidige formules:

Formule wetsvoorstel

- $(0,7 \times G) - (0,7 \times \text{compensatiefactor} \times I)$;
Compensatiefactor is $(\text{Loonwaarde} - 0,3/0,7 \times \text{Loonwaarde})$.

Formule amendement Renkema Van Dijk

- $I/LW - I$

De alternatieve formule die de Landelijke Cliëntenraad heeft ontwikkeld kent twee elementen. Het eerste element betreft het aangenomen amendement Renkema Van Dijk. Dit deel van de formule compenseert een lagere loonwaarde en vult het lagere loon aan tot functieloon (naar rato). De tweede factor compenseert de dagen dat niet kan worden gewerkt als gevolg van de beperking. De niet gewerkte uren worden gecompenseerd op grond van WML.

Alternatieve formule: $(I/LW - I) + (1 - \text{deeltijdfactor}) \times G$

I: inkomsten uit werk (loon, salaris)

LW: loonwaarde

G: is grondslag is Wettelijk minimumloon.

Formule past binnen principes Wajong:

- Ook voor deze formule geldt dat meer werken loont en dat;
- Ook stijging van de loonwaarde loont;
- De grondslag van de Wajong wordt niet veranderd.

In bijlage 1 en 2 treft u rekenvoorbeelden aan.

Sterke zwakteanalyse van het voorstel van de Landelijke Clientenraad

Sterkte

- Voldoet aan VN-verdrag;
- Reparatie van inkomensregeling;
- Werken loont;
- Compenseert voor beperking/arbeidsongeschiktheid;
- De regeling vereenvoudigt de berekening van de inkomensondersteuning;
- Eén inkomensregeling voor jonggehandicapten met arbeidsvermogen;
- Geen garantieregeling noodzakelijk.

Zwakte

SZW

- Vaststellen urenbeperking is lastig. Leidt volgens SZW tot beroepszaken;
- Volgens SZW wordt deeltijdfactor slecht geregistreerd;
- Bij onregelmatige werktijden, moet deeltijdfactor per maand worden vastgesteld.

Kansen

- Geen garantieregeling nodig;
- Komt tegemoet aan eisen van patiënt- en cliëntenorganisaties.

Standpunt min SZW

U heeft ons dinsdag 3 december gevraagd hoe het ministerie van SZW tegen onze ideeën aankijkt.

Wij hebben het min van SZW gewezen op het feit dat mensen met een urenbeperking onvoldoende met de voorgestelde formule voor inkomensondersteuning worden gecompenseerd. Wij hebben gevraagd om ook werknemers die slechts in deeltijd kunnen werken te compenseren.

Het ministerie gaf hierop de volgende reactie:

- 1 Het vaststellen van de omvang van een urenbeperking is lastig/nauwelijks mogelijk. In de WIA wordt dit wel gedaan maar leidt tot veel bezwaarzaken.
- 2 Deeltijdfactor in de formule verwerken betekent dat deeltijd moet worden geregistreerd;
- 3 Bij mensen met onregelmatige werktijden is het toepassen van deeltijdfactor ingewikkeld.
- 4 Een alternatief voor de gehanteerde grondslag (bijvoorbeeld functieloon) is niet mogelijk; dat zou een stelselwijziging zijn.

Tegenargumenten:

Ad 1 vaststellen urenbeperking

In de Wajong 2010 bestaan niet voor niets twee inkomensregimes, inkomensondersteuning werkregeling en een inkomensondersteuning voortgezette werkregeling. Waarbij de voortgezette werkregeling van toepassing wordt als:

- De jonggehandicapte gedurende een periode van zeven jaar recht op arbeidsondersteuning heeft gehad en de leeftijd van 27 jaar heeft bereikt;
- De jonggehandicapte een verzoek tot arbeidsondersteuning heeft gedaan (artikel 8:10, vierde lid), en de jonggehandicapte de leeftijd van 27 jaar heeft bereikt.

In de inkomensondersteuning werkregeling zitten prikkels tot meer werken en stimulering van een hoger loonwaarde. Na 7 jaar ondersteuning en de leeftijd van 27 jaar wordt ervan uit gegaan dat dan wel duidelijk is hoeveel een jonggehandicapte kan werken. Vandaar dat de voortgezette inkomensondersteuning een aanvulling van het inkomen uit werk biedt tot het WML.

De inkomensregeling in de geharmoniseerde Wajong gaat op zijn vroegst in 2021 van start. Dan voldoen bijna alle jonggehandicapten in de Wajong aan de voorwaarden van de voortgezette inkomensondersteuning. Dus is bij hen duidelijk of zij wel of niet fulltime kunnen werken.

Bij het berekenen van de inkomensondersteuning kunnen we dan uitgaan van de deeltijdfactor zoals in het arbeidscontract is opgenomen. Jonggehandicapten werken niet vrijwillig in deeltijd. Zij willen niet liever dan ook volledig participeren maar dat is niet altijd mogelijk.

Er is geen feitelijke vaststelling van een urenbeperking nodig t.b.v. het toepassen van de alternatieve formule. Bij het toepassen van deze formule kan dezelfde redenatie worden gehanteerd als bij het toepassen van de voortgezette werkregeling in de Wajong2010

Ad 2 Noodzaak tot registreren deeltijd

Als in de polis administratie nog geen deeltijdfactor wordt geregistreerd dan kan de formule niet worden toegepast door het ophalen van de informatie uit de polis administratie. Echter ook de Loonwaarde is niet opgenomen in de polis administratie. Om

de inkomensondersteuning op grond van de polis administratie te kunnen uitvoeren moet dit worden aangepast.

Als de polis administratie wordt aangepast met het opnemen van de loonwaarde dan kan ook een deeltijdfactor worden opgenomen.

Ad 3 Bij mensen met onregelmatige werktijden is toepassen deeltijdfactor lastig.

Het berekenen van inkomensondersteuning bij mensen met onregelmatige werktijden is ook zonder het opnemen van een deeltijdfactor erg lastig, ingewikkeld en foutgevoelig ook in de huidige Wajongregimes.

Dat kan dan ook geen reden zijn om deeltijdfactor niet in een formule op te nemen.

Ad 4: Andere grondslag

Het is niet nodig om de grondslag te wijzigen om toch tot een compensatie van arbeidsongeschiktheid te komen die zowel tegemoetkomt aan lagere loonwaarde als aan medische urenbeperking.

Conclusie

Onze alternatieve formule leidt ertoe dat:

- De urenbeperking van vele mensen met een levenslange beperking wordt gecompenseerd;
- De aanvullende uitkering recht doet aan de vergelijking met valide collega's en daarmee discriminatie voorkomt;
- Het garantiebedrag overbodig wordt.

Bijlage 1

Rekenvoorbeelden:

Bijdrage 4

Hierbij mijn verhaal wat symbool staat voor veel andere hoogopgeleide Young Professionals met een arbeidsbeperking.

Ik ben Tim, 30 jaar, en woon in een ADL-clusterwoning. Ik heb de progressieve spierziekte SMA type 2 en heb daardoor spierverlamming in mijn hele lichaam en maak gebruik van een elektrische rolstoel. In het dagelijks leven heb ik daardoor veel zorg en ondersteuning nodig.

Ondanks mijn beperking ben ik na de basisschool op een mytylschool naar een reguliere middelbare school gegaan om uiteindelijk na 6 jaar mijn vwo-diploma te behalen. Hierna ben ik rechten gaan studeren. In 2015 heb ik hier mijn master ondernemingsrecht behaald. Met de nodige voorzieningen, zorg en ondersteuning van mijn thuisfront was dit alles mogelijk.

In 2016 ben ik, na enkele vrijwilligersfuncties, met behulp van SWOM aan de slag gegaan als jurist bij de NVWA. In eerste instantie voor 12 uur per week. Dit heb ik inmiddels stapsgewijs kunnen uitbreiden naar 23 uur per week. Het werk bevat me al 3 jaar uitstekend en ik ben inmiddels doorgegroeid in mijn functie waarin ik complexe vaak politiekgevoelige Wob-verzoeken behandel en projecten leidt binnen de organisatie. Ik ben daarin een volwaardig medewerker en krijg, naar rato, hetzelfde betaald als mijn valide collega's. Dit is niet alleen van financiële waarde, maar versterkt enorm het gevoel van eigenwaarde. Naast mijn inkomen ontvang ik door middel van een maatmanwissel een aanvullende Wajong-uitkering op grond van de oude Wajong. Zie voor cijfers onderaan deze mail.

Om te kunnen werken heb ik een vervoersvoorziening van het UWV. Ik heb een aangepaste bus welke ik door mijn hogere inkomen van het UWV heb moeten overnemen. De kosten hiervoor draag ik dus zelf. Wel heb ik een vergoeding voor een chauffeur die mij naar mijn werk brengt in mijn eigen bus. Verder heeft de NVWA de deuren in het kantoor aangepast, zodat ik me zelfstandig kan verplaatsen. Inzet van wijkverpleging is er voor toiletgang.

Ik probeer een zo normaal mogelijk leven te leiden. Ik woon samen met mijn vriendin en zoals ieder jong koppel hebben ook wij toekomstplannen. We hebben een grote kindervens. Dat is in mijn huidige kleine woning niet mogelijk en dus zijn we serieus bezig om met een hypotheek een koophuis te verkrijgen. Iets wat vanwege de rolstoeltoegankelijkheid op de huidige woningmarkt een enorme uitdaging is. De aanvulling vanuit de Wajong maakt het verschil tussen dit wél kunnen realiseren of het blijven in onze huidige woning waar het te klein is voor gezinsuitbreiding. Het zijn zaken die voor 'normale' starters al enorm lastig zijn, laat staan met een beperking. Dat ik de uitdaging mag aangaan door de financiële mogelijkheden betekent echter al dat ik dezelfde kansen krijg als mijn collega's. Dat is optimale inclusie!

Weliswaar heb ik dit inkomen op dit moment en biedt de garantieregeling enige zekerheid. Mobiliteit op de arbeidsmarkt wordt enorm verkleind. Een ander die een vaste aanstelling verruilt voor een tijdelijk contract elders loopt risico.

In mijn situatie is dit risico echter dubbel zo groot, aangezien bij het aangaan van een andere baan, met andere voorwaarden, bij ontslag je al je rechten verspeeld die onder de garantieregeling bestaan. Werkloosheid kan iedereen overkomen, je rechtspositie binnen de Wajong verliezen is echter een extra zwaar offer dat je moet leveren. Dit bemoeilijkt de arbeidsmobiliteit en daarmee persoonlijke ontwikkeling aanzienlijk. Talenten blijven daarmee onbenut.

Cijfers van de huidige inkomenspositie van Tim op basis van de huidige wet- en regelgeving:

- Bruto maandelijks inkomen NVWA: 2389,92 euro o.b.v. 23 uur per week (CAO Rijk, schaal 11, trede 3).
- Bruto aanvulling Wajong: 506,99 euro (arbeidsongeschiktheidsklasse 25-35% + hulpbehoevendheidstoelage): is een klasse lager dan wanneer men rekent met huidig functieloon. Als maatman wordt namelijk alleen gekeken naar startsalaris + indexatie.
- Totaal maandelijks inkomen = 2896,91 euro

Cijfers van de huidige inkomenspositie van Tim op basis van de voorgestelde vereenvoudiging Wajong door het Kabinet:

- Bruto maandelijks inkomen NVWA: 2389,92 euro o.b.v. 23 uur per week (CAO Rijk, schaal 11, trede 3).
- In geval van verlies van baan of overstappen naar nieuwe baan wat langer duurt dan de garantieregeling van 12 maanden vervalt de aanvulling Wajong op basis van de Maatman-regeling.
- Hierdoor verlies Tim de aanvulling Wajong: van 506,99 euro (arbeidsongeschiktheidsklasse 25-35% + hulpbehoevendheidstoelage): is een klasse lager dan wanneer men rekent met huidig functieloon. Als maatman wordt namelijk alleen gekeken naar startsalaris + indexatie.
- Totaal maandelijks inkomen = 2389,92 euro

Het inkomen van Tim op grond van voorgestelde alternatieve formule

Op basis van de formule $(I/LW - I) + (1 - \text{deeltijdfactor}) \times G$ wordt de inkomensaanvulling van Tim:

Tim werkt 23 uur; reguliere werkweek 36 uur. Dat betekent dat zijn deeltijd factor $23\text{uur}/36\text{uur} = 0,64$

WML: 1.635,60 bruto per maand.

- Tim heeft een loonwaarde van 100%
- Daarmee is het eerste deel van de formule $I/LW - I = I - I = 0$

Hoogte aanvulling loon Tim wordt: $(1 - \text{deeltijdfactor}) \times \text{grondslag} = 0,36 \times 1.635,60 = \text{€ } 588,81$

Totaal bruto-inkomen van Tim: $2.389,92 + 588,81 = 2.978,73$

Door de inkomensaanvulling met deze formule te berekenen gaat Tim er niet op achteruit. Hij hoeft dus geen beroep te doen op een garantieregeling en zit dus niet 'gevangen' in een baan.

Bijdrage 5 Jiska

Jiska heeft pech zij studeert nu nog notarieel recht en zal pas na 2021 afstuderen. Als zij is afgestudeerd bedraagt het aanvangssalaris per maand van een startende kandidaat-notaris bij een fulltime dienstverband 2.320 euro bruto per maand. Jiska heeft een urenbeperking en kan niet meer dan 50% werken. Dat betekent dat haar aanvangssalaris uit arbeid 1.160 euro bruto per maand zou bedragen. Op grond van de voorgestelde inkomensregeling heeft zij nog recht op een aanvullende Wajonguitkering ter hoogte van 332,92 euro. Haar totale inkomen bedraagt dan 1492,92 euro bruto. Haar totale inkomen, de som van inkomen uit arbeid en de aanvullende uitkering, komt niet boven het WML uit omdat zij niet fulltime kan werken.

Berekening toekomstig inkomen Jiska:

$(0,7 \times G) - (0,7 \times \text{compensatiefactor} \times I)$;

Compensatiefactor is $(\text{Loonwaarde} - 0,3/0,7 \times \text{Loonwaarde})$. Bij 100% loonwaarde is compensatiefactor 1 want loonwaarde 100%: $I = 1 - 0,3/0,7 \times 1) + 0,7/0,7 = 1$

Grondslag is WML is 1.635,60

Inkomens aanvulling: $0,7 \times 1635,60 - 0,7 \times 1.160 = 1.144,92 - 812 = 332,92$

Berekening op grond van maatmanwissel oWajong

Op grond van de oWajong zou bij Jiska een Maatmanwissel worden toegepast. Haar Maatman zou worden vastgesteld op 150% WML. Op grond van deze Maatman zou Jiska 52% Arbeidsongeschikt zijn. Daarbij hoort een op grond van de oWajong een uitkering van 35% WML dit is 572,46 euro.

Jiska gaat door toepassing de nieuwe regeling dus 240 euro per maand minder verdienen.

Berekening op grond van voorgestelde alternatieve formule:

Op basis van de formule $(I/LW - I) + (1 - \text{deeltijdfactor}) \times G$ wordt de aanvulling van Jiska:

Jiska werkt 50%; deeltijd factor is 0,5

WML: 1.635,60 bruto per maand.

- Jiska heeft een loonwaarde van 100%
- Daarmee is het eerste deel van de formule $I/LW - I = 0$

Hoogte aanvulling salaris Jiska wordt: $(1 - \text{deeltijdfactor}) \times \text{grondslag} = 0,5 \times 1.635,80 = \text{€ } 817,90$

Hoogte totale bruto-inkomen van Jiska wordt: $1.160 + 817,90 = 1.977,90$

Marieke

Marieke werkt 4 dagen in de week en heeft een functieloon van 120% WML. Haar werkgever krijgt loondispensatie de loonwaarde van Marieke is 60%. Het loon van Marieke bedraagt dus 57,6% WML.

Op grond van het wetsvoorstel bedraagt de aanvulling uit de Wajong op haar loon:
inkomensondersteuning = $(0,7 \times G) - (0,7 \times \text{compensatiefactor} \times I)$;
Compensatiefactor is $\text{Loonwaarde} - 0,3/0,7 \times \text{Loonwaarde}$.

Hoogte inkomensaanvulling op grond van wetsvoorstel:

$0,7 \times \text{WML} - (0,7 \times 0,3/0,7 \times 0,576) = 0,7\text{WML} - 0,288\text{WML} = 0,412\text{WML}$. Haar totale
inkomen bedraagt $0,576\text{WML} + 0,412\text{WML} = 0,988\text{WML}$

Op grond van het amendement Renkema Van Dijk bedraagt de inkomensaanvulling van
Marieke:

$I/\text{LW} - I = 57,6 \text{ WML}/0,6 - 57,6 \text{ WML} = 96\% \text{ WML} - 57,6\% \text{ WML} = 38,4\% \text{ WML}$

Berekening op grond van voorgestelde alternatieve formule:

Marieke heeft een lagere loonwaarde en werkt in deeltijd.

Marieke heeft een baan met een functieloon van 120% WML

Haar loonwaarde is 60% en Marieke heeft een deeltijdfactor van 0,8.

Het inkomen van Marieke bedraagt dus: $0,6 \times 0,8 \times 120\% \text{ WML} = 0,576\% \text{ WML}$

Inkomensaanvulling wordt als volgt berekend:

$(I/\text{LW} - I) + (1 - \text{deeltijdfactor}) \times G$

$(57,6/0,6 - 57,6) + (1 - 0,8) \text{ WML} = (96 - 57,6) + 0,2 \text{ WML} = 38,4 + 0,2 \text{ WML} =$
 $38,6\% \text{ WML}$

Totale bruto-inkomen Marieke is: $57,6 \text{ WML} + 38,6 \text{ WML} = 96,2 \text{ WML}$